

Prawa własności intelektualnej w Polsce

---

1. Podstawy regulacji
2. Prawo autorskie
3. Prawa własności przemysłowej: rodzaje udzielanych praw oraz ich ochrona
4. Patent
5. Wzór użytkowy
6. Wzór przemysłowy
7. Znak towarowy
8. Dobór sposobów ochrony
9. Działania w przypadku naruszeń
10. Koszty

Na wstępie warto wyjaśnić, że własność intelektualna obejmuje prawo autorskie i własność przemysłową. W gospodarce opartej na wiedzy własność intelektualna jest jednym z głównych czynników pozwalających stworzyć przewagę konkurencyjną i decydować o sukcesie rynkowym. Z drugiej strony, brak ochrony w zakresie własności przemysłowej może spowodować nieodwracalne szkody. Natomiast zapewnienie odpowiedniej ochrony znaków towarowych, wynalazków i wzorów nie tylko pozwala zamienić pomysł w prawo o rzeczywistej wartości rynkowej, ale umożliwia powstrzymanie potencjalnych naruszeń takiego prawa. Niezależnie od korzyści płynących z budowy pozycji rynkowej, ochrona praw własności intelektualnej zapewnia również istotne korzyści podatkowe:

- prawa własności intelektualnej, będące niematerialnymi składnikami majątku, mogą być przedmiotem amortyzacji i stąd obniżają zyski podlegające opodatkowaniu;
- licencjonowanie może być źródłem przychodów; może również stanowić instrument generowania kosztów.

Zaskakujące jest, zważywszy na korzyści z tego płynące, jak stosunkowo niewielu przedsiębiorców wykorzystuje w swojej działalności prawa własności intelektualnej. Celem

niniejszego opracowania jest przedstawienie instrumentów ochrony praw własności intelektualnej dostępnych w Polsce oraz różnorodnych możliwości, które ze sobą niosą.

---

1. Podstawy regulacji

Zagadnienia własności intelektualnej w Polsce zostały uregulowane przez dwa zasadnicze akty prawne: ustawę o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz ustawę Prawo własności przemysłowej.

---

2. Prawo autorskie

Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych odnosi się do takich przejawów ludzkiej działalności jak twórczość literacka, dziennikarstwo, nauka, muzyka, informatyka i wiele innych. W przeciwieństwie do prawa własności przemysłowej, prawo autorskie nie przewiduje żadnych wymogów rejestracyjnych. Jednakże zasady udzielania licencji, przenoszenia praw, dozwolony zakres korzystania z praw autorskich oraz wiele innych kwestii zostało szczegółowo uregulowane.

Autorskie prawa majątkowe przysługują twórcy, zapewniając wyłączone prawo do korzystania z utworu i rozporządzania nim na wszystkich polach eksploatacji oraz do wynagrodzenia za korzystanie z utworu.

Autorskie prawa osobiste chronią nieograniczoną w czasie i niepodlegającą zrzeczeniu się lub zbyciu więź twórcy z utworem, a w szczególności prawo do:

- autorstwa utworu
  - oznaczenia utworu swoim nazwiskiem lub pseudonimem albo do udostępniania go anonimowo,
  - nienaruszalności treści i formy utworu oraz jego rzetelnego wykorzystania,
  - decydowania o pierwszym udostępnieniu utworu publiczności,
  - nadzoru nad sposobem korzystania z utworu.
-

3. Prawa własności przemysłowej: rodzaje udzielanych praw oraz ich ochrona

Zgodnie z polskim prawem, własność przemysłowa może być chroniona przy pomocy

następujących instrumentów:

- 1) patentów udzielanych na wynalazki;
- 2) praw ochronnych na wzory użytkowe;
- 3) praw z rejestracji na wzory przemysłowe;
- 4) praw ochronnych na znaki towarowe;
- 5) praw z rejestracji na oznaczenia geograficzne;
- 6) zwalczania nieuczciwej konkurencji.

Spośród powyższych instrumentów ochrony własności przemysłowej poniżej skupimy się na prezentacji pierwszych czterech z nich.

---

4. Patent

Patenty są udzielane - bez względu na dziedzinę techniki - na wynalazki, które są nowe, posiadają poziom wynalazczy i nadają się do przemysłowego stosowania. Wynalazek uważa się za nowy, jeśli nie jest on częścią stanu techniki. Przez stan techniki natomiast rozumie się wszystko to, co przed datą, według której oznacza się pierwszeństwo do uzyskania patentu, zostało udostępnione do wiadomości powszechnej w formie pisemnego lub ustnego opisu, przez stosowanie, wystawienie lub ujawnienie w inny sposób. Z tego punktu widzenia niezmiernie istotne jest, aby wynalazca przed złożeniem wniosku do Urzędu Patentowego nie ujawnił żadnych szczegółów wynalazku osobom trzecim z wyłączeniem przypadku, gdy jest to konieczne do opisu i zgłoszenia wynalazku z zastrzeżeniem zobowiązania takich osób do zachowania poufności. Innymi słowy istotne jest, aby dostęp do informacji o wynalazku ograniczyć do w kręgu najbardziej zaufanych osób i nie dopuścić do prezentacji szczegółów w publikacjach, na konferencjach, czy wprowadzenia wynalazku do obrotu przed dokonaniem jego zgłoszenia w celu uzyskania patentu.

Ochrona wynalazku rozpoczyna się w momencie złożenia wniosku do Urzędu Patentowego, jednakże jest ona warunkowa do czasu udzielenia patentu. Patent jest przyznawany na 20 lat od daty zgłoszenia wynalazku, choć długość trwania ochrony uzależniona jest od terminowego wnoszenia opłat okresowych.

Odpowiednikiem polskiego patentu na poziomie europejskim jest tzw. patent europejski, który może być udzielony przez Europejski Urząd Patentowy z siedzibą w Monachium.

---

5. Wzór użytkowy

Wzorem użytkowym jest nowe i użyteczne rozwiązanie o charakterze technicznym dotyczące kształtu lub budowy przedmiotu o trwałej postaci. Wzór użytkowy jest uznawany za nowe i użyteczne rozwiązanie, jeżeli wywołuje skutki mające praktyczne znaczenie w procesie produkcji lub używania produktów. Wzór użytkowy jest podobny do patentu, jednakże posiada mniej surowe warunki rejestracji i kiedy patent nie może być uzyskany bardzo często możliwa jest rejestracja wzoru użytkowego. Należy jednak pamiętać o zasadach dotyczących „nowości” wzoru użytkowego, o których była mowa wyżej w odniesieniu do patentu.

Ochrona wzoru użytkowego rozpoczyna się w momencie złożenia wniosku o rejestrację, jednakże jest ona warunkowa do chwili zarejestrowania. Ochrona wzoru użytkowego przyznawana jest na 10 lat od daty zgłoszenia wynalazku, choć długość trwania ochrony uzależniona jest od terminowego wnoszenia opłat okresowych.

---

6. Wzór przemysłowy

Wzorem przemysłowym jest nowa i posiadająca indywidualny charakter postać wytworu lub jego części, nadana mu w szczególności przez cechy linii, konturów, kształtów, kolorystykę, strukturę lub materiał wytworu oraz przez jego ornamentację.

Ochrona prawna wzorów przemysłowych rozpoczyna się z chwilą złożenia wniosku o rejestrację i jest uzależniona od skutecznej rejestracji, potwierdzonej świadectwem ochronnym wydanym przez Urząd Patentowy. Prawo z rejestracji wzoru przemysłowego trwa maksymalnie 25 lat od dnia zgłoszenia i podzielone jest na 5 okresów ochronnych, za które należy uiszczać odpowiednie opłaty. Warto zauważyć, iż procedura dotycząca wzorów przemysłowych jest stosunkowo szybka tak, że rejestracja może nastąpić w ciągu 2-3 miesięcy od daty zgłoszenia.

Odpowiednikiem polskiego wzoru przemysłowego na poziomie europejskim jest tzw. wzór wspólnotowy, który może być zarejestrowany z Polski w Urzędzie Unii Europejskiej ds. Własności Intelektualnej (EUIPO) w Alicante w Hiszpanii. Wzór wspólnotowy zapewnia ochronę we wszystkich krajach Unii Europejskiej.

---

7. Znak towarowy

Znakiem towarowym mogą być: słowo, slogan reklamowy, dźwięk, melodia, rysunek, kombinacja słów i elementów graficznych, kolory, hologramy, postacie przestrzenne, a także każde inne oznaczenie, które pozwoli odróżnić towary lub usługi jednego przedsiębiorstwa

od towarów lub usług innego przedsiębiorstwa.

Znak towarowy jest chroniony od momentu złożenia wniosku o rejestrację, jednakże ostateczna ochrona jest uwarunkowana powodzeniem rejestracji. Okres ochrony znaku towarowego trwa 10 lat od daty zgłoszenia i może być przedłużany na kolejne okresy dziesięcioletnie, praktycznie w nieskończoność, pod warunkiem uiszczenia stosownych opłat.

Polscy rzecznicy patentowi, radcowie prawni i adwokaci mogą rejestrować znaki towarowe zarówno w Polsce jak i w Urzędzie Unii Europejskiej ds. Własności Intelektualnej (EUIPO) w Alicante. W przypadku rejestracji w EUIPO znak towarowy jest chroniony we wszystkich krajach Unii Europejskiej.

Uprawniony ze zgłoszenia lub rejestracji krajowego lub wspólnotowego znaku towarowego może dokonywać na tej podstawie zgłoszenia międzynarodowego znaku towarowego. Rejestracja międzynarodowego znaku towarowego dokonana przez Światową Organizację Własności Intelektualnej (WIPO) w Genewie ma status zgłoszenia krajowego w krajach wyznaczonych w zgłoszeniu międzynarodowym.

---

8. Dobór sposobów ochrony

Przed podjęciem działań zmierzających do złożenia wniosku mającego zapewnić ochronę, warto przeanalizować wszystkie potencjalnie dostępne sposoby ochrony. W zależności bowiem od takich czynników, jak strategia rynkowa dla danego produktu, pożądany czas ochrony, czy też budżet przeznaczony na ochronę praw, należy wziąć pod uwagę wszystkie dostępne środki ochrony prawnej, w celu wyboru optymalnego. Nierzadko jest bowiem tak, że możliwe jest skorzystanie z różnych praw, których przedmiot ochrony się nakłada. Taka sytuacja występuje w przypadku logotypu (etykiety), który może być chroniony zarówno jako wzór przemysłowy, jak również jako znak towarowy. W przypadku pierwszego z tych praw, ochrona jest udzielana maksymalnie na 25 lat, natomiast w przypadku znaku towarowego - na 10-letnie okresy ochronne, bez maksymalnego limitu czasowego. Innym dobrym przykładem tego zagadnienia może być wybór ochrony dla stołu posiadającego system składanych elementów, który może być zgłoszony jako wzór użytkowy, a jednocześnie konkretny design może być przedmiotem ochrony za pomocą prawa z rejestracji wzoru przemysłowego.

---

9. Działania w przypadku naruszeń

Za naruszenie praw własności przemysłowej może zostać uznane takie działanie, które można kwalifikować jako bezprawne wkroczenie w zakres cudzego prawa wyłącznego. Jako najczęściej

wymieniane sposoby naruszania można wskazać: naśladowanie produktów i podrabianie oznaczeń, nieautoryzowane kopiowanie lub odtwarzanie utworów, a także bezprawne usuwanie cudzych oznaczeń. Podstawowym rodzajem ochrony jest ochrona cywilnoprawna, ale w pewnych przypadkach uprawniony ma też do dyspozycji środki administracyjne i karne.

W przypadku, gdy naruszciciel nie zareaguje lub zareaguje negatywnie na tzw. list ostrzegawczy, uprawniony ma do dyspozycji rozbudowany katalog roszczeń zarówno pieniężnych, jak i niepieniężnych mających na celu ochronę swoich praw. Podstawowym roszczeniem jest roszczenie o zaniechanie naruszeń, którego celem jest zmuszenie naruszciciela do zaprzestania bezprawnej działalności – roszczenia tego można dochodzić przed sądem, a następnie egzekwować jego wykonanie. Z punktu widzenia szybkości działania istotna jest możliwość uzyskania tymczasowego zabezpieczenia roszczeń, np. przez zajęcie towarów wprowadzonych na rynek z naruszeniem cudzych praw oraz przez uzyskanie zakazu dalszego wprowadzania tych towarów do obrotu. Ponadto uprawniony może dochodzić od naruszciciela dalszych roszczeń o charakterze majątkowym, np. może domagać się wydania bezpodstawnie uzyskanych korzyści oraz naprawienia szkody.

---

10. Koszty

Na koszty uzyskania ochrony praw w zakresie własności przemysłowej składają się opłaty na rzecz odpowiednich organów administracji koszty tłumaczeń dokumentów (jeżeli są konieczne) oraz wynagrodzenie pełnomocnika. Koszty rejestracji są uzależnione od zakresu ochrony. Koszty tłumaczenia są ponoszone w przypadku, gdy jest taka potrzeba. Jeśli zaś chodzi o wysokość wynagrodzenia prawników, to różni się ono w zależności od kraju, w którym pracuje rzecznik patentowy. Polscy rzecznicy patentowi zasadniczo pobierają opłaty mniejsze o 50-60% w porównaniu do rzeczników pracujących w krajach Europy Zachodniej. Warto podkreślić, że mogą oni wykonywać czynności w zakresie rejestracji praw własności intelektualnej nie tylko w Polsce, ale także przed Światową Organizacją Własności Intelektualnej (WIPO) w Genewie (międzynarodowe znaki towarowe) oraz w Urzędzie Unii Europejskiej ds. Własności Intelektualnej (EUIPO) w Alicante (który jest właściwy dla rejestracji wzorów wspólnotowych i znaków wspólnotowych).

* * *

Jeżeli zamierzają Państwo uzyskać ochronę na przedmioty własności przemysłowej lub egzekwować ochronę tych praw, bądź potrzebują Państwo porady w tym zakresie, jak również w zakresie ochrony praw autorskich, prosimy o kontakt:

r.pr. Adam Morawski, Wspólnik Zarządzający

Tel: (+48) 22 250 11 22

E-mail:info@morawski.eu

r.pr Bartosz Jankowski, Wspólnik

Tel: (+48) 22 250 11 22

E-mail:info@morawski.eu

Dołożyliśmy należytej staranności aby informacje zawarte w niniejszym opracowaniu były zgodne z obowiązującymi przepisami prawa w dacie ostatniej ich aktualizacji, jednak informacje te nie stanowią porady ani opinii prawnej i nie mogą stanowić podstawy do podejmowania jakichkolwiek decyzji. Szczegółowej porady bądź opinii prawnej możemy udzielić wyłącznie w odpowiedzi na konkretne zapytanie oraz w odniesieniu do określonego stanu faktycznego.

Data ostatniej aktualizacji: wrzesień 2022